

NÆRINGSPOLITISK NOTAT

Fra: LO, NNN, Fellesforbundet, Industri Energi, Norsk Sjømannsforbund, Norsk Sjøoffisersforbund, Det Norske Maskinistforbund og Sjømat Norge
Dato: Oktober 2020

Norge trenger en bedre strategi for sjømatnæringen

For å skape verdier og arbeidsplasser med ordnede lønns- og arbeidsforhold i alle deler av sjømatnæringen i Norge må det:

- 1) Føres en politikk som gir grunnlag for lønnsomhet**
- 2) Legges til rette for en langsiktig og forutsigbar utvikling av næringen**
- 3) Satses på en offensiv handelspolitikk**

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN), Fellesforbundet, Industri Energi, Norsk Sjømannsforbund, Norsk Sjøoffisersforbund, Det Norske Maskinistforbund og Sjømat Norge representerer store deler av arbeidsgiverne og arbeidstakerne i sjømatnæringen. Disse organisasjonene legger med dette frem et felles notat fordi vi ønsker at myndighetene skal legge til rette for næringsutvikling for å sikre verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Politikken må utformes slik at en får levedyktige distrikter, og da er tilrettelegging for flere lønnsomme helårs arbeidsplasser svært viktig. Det er avgjørende at det føres en nærings-, arbeidslivs- og utdanningspolitikk som evner å videreutvikle de bransjene og bedriftene vi allerede har, legger til rette for nyskaping og innovasjon og evner å skape størst mulig verdier av landets ressurser. Samtidig må det utvikles attraktive arbeidsplasser på sjø og land som norsk ungdom ønsker å satse på.

Vår visjon er at:

Den norske sjømatnæringen skal være en globalt ledende produsent av sunn mat. Vi skal levere sjømat, marine ingredienser, produksjonskompetanse og teknologi i verdensklasse.

Gjennom bærekraftig produksjon, et seriøst arbeidsliv og verdensledende på innovasjon skal norsk sjømatnæring være ett av Norges viktigste bidrag til å nå FNs bærekraftsmål.

Norge har unike naturressurser koblet med sterke samfunnsmessige og industrielle kvaliteter. Den norske samarbeidsmodellen med høy organisasjonsgrad blant bedrifter og arbeidstakere har bidratt til stor grad av tillit, lavt konfliktnivå, god omstillingsevne og høy produktivitet. Sjømatnæringen er avhengig av å gjøre seg attraktiv for

investeringer og tiltrekke seg kompetanse slik at det er interessant å satse på en karriere i sjømatnæringen. Sjømatnæringen vil ha behov for digitalisering, automatisering og store teknologiske løft for å være konkurransedyktige i framtiden. Denne satsningen krever investering i en stabil arbeidsstokk med høy kompetanse. Høyt kunnskaps- og kompetansenivå i alle ledd i verdikjeden bidrar til at norske bedrifter og arbeidstakere har en svært god evne til å ta i bruk ny teknologi raskt. Dette gir et godt grunnlag for framtidig vekst og sysselsetting i en tid der hele sjømatnæringen, enten den er basert på villfanget eller oppdrettet råstoff, må utvikle seg bærekraftig.

Norge har særlige komparative fortrinn innen maritime og marine næringer, herunder fiskeri og havbruk. Som nasjon er vi i en særstilling ved at vi råder over store havområder, forvalter rike fiskeressurser og har en kystlinje som er godt egnet for høsting og produksjon av sjømat. Globalt sett har vi, med våre naturressurser, en forpliktelse til å utnytte denne ressursen til å sikre og øke verdens matvareproduksjon. Norge har de beste forutsetningene til å lykkes som verdens fremste sjømatnasjon, men uten kompetanse i alle ledd fra lærlingplasser til forskning og en sterkere sjømatindustri, vil ikke målet nås. Nye produkter og nye bedrifter skapes oftest som avleggere av eksisterende bedrifters kunnskap, kompetanse og markedsforståelse.

Norske sjømatprodukter og teknologi er etterspurt over hele verden, og de fleste land har stor underdekning av egenprodusert sjømat og teknologiske plattformer som muliggjør en effektiv produksjon. Den norske sjømatnæringen har ressurser til å både videreutvikle vår høye kompetanse og avanserte teknologi i egen produksjon, men også i stadig større grad bidra til økt matproduksjon i andre deler av verden. For å sikre denne utviklingen er vi avhengige av seriøse bedrifter som overholder lover og regler, ivaretar sitt samfunnsansvar og inviterer til samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.

Sjømatnæringen og leverandørindustrien er viktig for Norge og ikke minst i en lang rekke kystsamfunn. Sjømatnæringen benytter i stor grad samme leverandører, fôr-industri og FoU-virksomhet som landbruksbasert industri. Med Norges spredte bosetting er næringsklynger viktig for å opprettholde kvalitet og leveringssikkerhet som matindustrien har behov for. Sjømatnæringens omsetning støtter opp under de viktige næringsklyngene i vårt langstrakte land sammen med bl.a. maritime næringer og petroleumsindustrien. Næringene benytter også offentlige tjenester og servicenæringen, og bidrar til verdiskaping og bosetting i hele landet.

Det er viktig for hele verdikjeden i sjømatnæringen at myndighetene jobber for:

- å styrke Norges posisjon som sjømatnasjon på det globale markedet, og tar ansvar for å øke mattilførselen og styrke matsikkerheten i en verden med stor befolkningsvekst
- å støtte opp om verdiskaping og aktivitet langs kysten gjennom videreutvikling av en bærekraftig fiskeri- og havbruksnæring
- en finanspolitikk som sikrer at konkurransekraften i fastlandsindustrien videreføres og styrkes

- at det føres en skatte- og avgiftspolitik som sikrer sjømatnæringen konkurransedyktige rammevilkår.
- en samordnet, effektiv og god forvaltning. Regelverket og sektormyndighetene skal være en ressurs for en optimal videreutvikling av næringen – målsettingen er at forvaltningen ikke skal være kostnadsdrivende eller kostnadsvridende
- enhetlig kontroll av næringsaktørene og sikre at regelbrudd får betydelige konsekvenser for de som ikke overholder regelverket. Det bør åpnes for enklere informasjonsutveksling mellom ulike tilsynsorgan ved mistanke om brudd på regelverk.
- å hindre at useriøse aktører kan få produsere og/eller foredle norsk sjømat. Standard for norsk produksjon skal basere seg på trygge arbeidsplasser, rettferdig lønn og med et godt organisert arbeidsliv. Dette skal gjelde alle ledd i verdikjeden.
- styrke de eksisterende A-krimsentrene og opprette et A-krimssenter i Troms og Finnmark i kampen mot arbeidslivskriminalitet.
- å prioritere samferdselsprosjekter som sikrer trygg, klimavennlig og effektiv transport av sjømatproduktene til markedene, med mål om økt transport på båt og bane. Transportørene av norsk sjømat, både til lands og til vanns, skal ha ordnede lønns- og arbeidsforhold.
- å prioritere tiltak som bidrar til attraktivitet for læreordningen i sjømatnæringen
- løfte frem sjømat som en del av et næringsrikt og klimavennlig kosthold
- at arbeidet med å redusere klimagassutslippene fra sjømatnæringen må forsterkes. En slik satsing kan skje ved å øke bevilgningene til Enova samt at en del av midlene øremerkes til klimareducerende tiltak i havbruksrederi og fiskeflåten og gjelde både nybygg og oppgradering av eksisterende fartøy. Det bør i tillegg utvikles et finansieringsprogram for fornyelse av fartøy i havbruket og fiskeflåten. Det må legges til rette for at skipene bygges og utrustes i Norge. Da vil en slik satsing bidra til et løft i aktivitetene og styrke kompetansen ved norske verft og leverandører. Dette kan blant annet gjøres ved at Eksportkreditt gis anledning til å finansiere nybygg som er mindre 100 bruttotonn.

En offensiv handelspolitikk

Norge er et lite land med en åpen økonomi i en stadig mer globalisert verden og er mer avhengig av klare og tydelige kjørerregler for handel enn andre, større nasjoner. En rekke andre sjømatnasjoner inngår nå bilaterale avtaler i flere markeder, som er utfordrende konkurransemessig for Norge. Derfor er det avgjørende at også vi har handelsavtaler som gir norsk næringsliv best mulige vilkår.

Norges viktigste handelspartner er EU. Handelen med EU er preget av at sjømat ligger utenfor EØS-avtalen, allikevel er EØS-avtalen avgjørende for næringen. Norsk sjømatnæring er svært eksportorientert, og møter daglig en tøff global konkurranse.

Geopolitikk har ført til at sjømatnæringen har mistet svært viktige markeder. Handel med sjømat møter i tillegg til tollbarrierer mange tekniske handelshindringer blant annet i form av veterinære krav. I økende grad ser vi at store land og handelsblokker inngår frihandelsavtaler med EU som kan svekke den norske næringens posisjon. Det er derfor viktig at norske myndigheter møter denne utviklingen ved å være offensive for å sikre best mulig tilgang til det europeiske markedet.

Organisasjonene er derfor opptatt av at myndighetene må arbeide for:

- å styrke markedsadgangen for norske sjømatprodukter ved å inngå nye frihandelsavtaler med viktige markeder for sjømat fra Norge
- å støtte opp om EØS-avtalen
- å sikre norsk sysselsetting og arbeidstakerrettigheter i handelspolitikken
- fri tolladgang for bearbejdede produkter fra Norge til EU
- bidra til at Norge har gode handelsavtaler med Storbritannia etter BREXIT
- at GIEK får økte rammer til kortsiktig kredittforsikring når markedene nå er mer usikre

Sjømatnæringen en viktig del av norsk bioøkonomi

Ny og bedre utnyttelse av biomasse og ressurser både på hav og land, gjennom økt produksjon, nye anvendelser og produkter, har nå fått betegnelsen *bioøkonomi*. Tilgangen på marin biomasse er en knapp faktor globalt, og det er et overordnet politisk mål at de biologiske ressursene vi rår over blir brukt på best mulig måte for miljø og samfunn. Den totale biomasseproduksjonen fra marin sektor i Norge er svært stor, også i internasjonal sammenheng. Men potensialet for økt biomasseproduksjon er fortsatt betydelig, og mulighetene for økt verdiskaping og sysselsetning i Norge må vektlegges i videre strategier. Ved høsting av nye arter fra havet, økt havbruksproduksjon, bedre utnyttelse av råstoff og biprodukter, dyrking av tang og tare til havs og mikroalger på land, vil dette bidra til økt matproduksjon, mer fôrråvarer samt utvikling av nye marine produkter innenfor helse, kosmetikk, ernæring og energi. Dette vil kunne gi økt verdiskaping og nye arbeidsplasser i Norge. Myndighetene må legge til rette for et regelverk som gjør at ny teknologi og dyrking av havet lar seg realisere.

I sjømatnæringen har vi over lang tid sett tendenser til at bearbejdingsgraden går ned, og dermed eksporterer vi ikke bare fiskekjøttet, men også verdifullt restråstoff, til relativt lave priser. Tilgang til råstoff og forutsigbare rammebetingelser for å kunne drive fiskeindustri i Norge er derfor en grunnleggende forutsetning for å lykkes med å styrke den bioøkonomiske industrien.

Restråstoff fra fiskeriene utgjør store verdier og verdifulle proteiner. En betydelig andel av restråstoffene blir i dag utnyttet, men det er fortsatt et stort potensial for å øke dette innenfor alle områder av havbruk og fiskeri. En ytterligere utnyttelse av biomassen vil i større grad enn tidligere være kompetanse- og kunnskapsbasert, og stille høye teknologiske krav. Det bør derfor stimuleres til å utvikle teknologi og systemer for å ta

vare på og utnytte verdiskapingspotensialet i restråstoff/biprodukter. Mye av dette vil kunne spinne ut av foredlingsindustrien.

Organisasjonene er derfor opptatt av at myndighetene må arbeide for:

- en langsiktig offensiv satsing på bioøkonomi
- at restråstoff fra fiskeriene skal tas vare på. Regelverket må legge til rette for at alt råstoff føres til land og gir grunnlag for ytterligere verdiskapning
- økt FoU på bruk av restråstoff
- reduserte tollsatser på bearbejdede produkter slik at bearbejdingsgraden i Norge økes
- at arter på lavere trofisk nivå, inkludert marine alger og dyre- og planteplankton, skal utgjøre en viktig andel av råvarene for sjømatproduksjon herunder før til bruk i akvakultur
- at leverandørindustrien til sjømatnæringen sikres langsiktige og forutsigbare rammevilkår og vekstmuligheter. Dette som grunnlag for betydelige investeringer på leveranser av nye teknologiske og biologiske løsninger til videre utvikling av industrien
- etablere ordninger som stimulerer til prosjekter for utvikling av nye teknologiske løsninger og utnyttelse av ny biologisk kunnskap
- etablere ordninger med risikovillig kapital for oppskalering av test-/småskalaproduksjon til fullskalaproduksjon
- økte midler til kartlegging av ressursene og utvikling av offensive forvaltningsstrategier kombinert med et velfungerende forvaltningsapparat
- etablere et hensiktsmessig regelverk og avsette areal til dyrking og høsting av marine ingredienser til førindustrien

Fiskeriene og fiskeindustrien

For at fiskeindustrien skal kunne utvikle seg videre og ta ny teknologi i bruk må det legges til rette for videreforedling og stabile arbeidsplasser. Da vil også en større andel av restråstoffet kunne utnyttes.

Det er viktig for denne delen av næringen at myndighetene jobber for:

- å opprettholde norsk eierskap til fiskeressursene
- at fiskeindustrien får moderne og industrielle rammevilkår som sikrer lønnsomhet, slik at en får økt aktivitet og foredling. Det er viktig at industripolitikken utformes med et tydelig verdikjedeperspektiv
- en markedsorientert og innovativ fiskeindustri, som bidrar til større verdiskapning basert på de marine ressursene. Dette innebærer at industrien må ha en forutsigbar råstofftilgang, som også legger til rette for helårlig videreforedling av råstoff i Norge. Dagens sesongpregede karakter i næringen med høy grad av innleid arbeidskraft medfører utfordringer ift. stabilitet i arbeidsstokken og redusert mulighet til kompetansebygging.

- en god forvaltning av våre fiskerier slik at vi kan sikre en langsiktig høy beskatning av ressursene, og at vi evner å gjøre det attraktivt å nyttiggjøre de ulike fiskeriene som Norge råder over.
- at fisk fanget på norske kvoter skal omsettes på et slikt vis at den er tilgjengelig for norsk fiskeindustri
- å sikre like vilkår i konkurransen om råstoff mellom fiskeindustribedrifter og fartøyeiere som også driver egen industrivirksomhet eller eksportselskap
- sikre normaliserte vilkår for handelen med fisk ved at omsetningssystemet er balansert, legitimt, fleksibelt og effektivt. Fiskesalgslagenes reguleringsfullmakt må også brukes for å sikre industriens interesser. Det bør i stor grad brukes dynamiske minstepriser.
- å etablere et innovasjonsprogram for å effektivisere og modernisere produksjonen for å sikre lønnsom bearbeiding i Norge.
- å sikre gode permitteringsordninger. Permitteringsordningene er en viktig del av verktøykassen foredlingsindustrien har i perioder med varierende tilgang på råstoff, markedsendringer og omstillinger. Maksimal periode med dagpenger under permittering må være 52 uker.
- at det kan åpnes for en moderat avgift som finansierer kostnader med fiskerikontroll og bestandsforskning, men er negativ til innføring av statlig kvotebeholdning og andre former for ressursrenteskatt på fiskeriene
- at kvotefordelingen mellom de ulike gruppene videreføres slik at det skapes ro rundt kvotepolitikken.

Havbruk

Organisasjonene ønsker en bærekraftig vekst i havbruksnæringen.

Det er viktig for denne delen av næringen at myndighetene jobber for:

- at havbruksnæringen sikres en forutsigbar vekst gjennom omforente kriterier som definerer et akseptabelt bærekraftig fotavtrykk. Med lang produksjonstid og store investeringer er det nødvendig med forutsigbarhet for å sikre matproduksjonen på land og i sjø. Det må settes av tilstrekkelig med arealer for sjømatproduksjon i fjordene, kystnært og lengre til havs.
- forutsigbar vekst som sikrer nødvendig planlegging av kapasitet og investeringer for teknologi- og servicebedriftene. Denne delen av industrien sysselsetter flere tusen ansatte på kysten. Langsiktige og forutsigbare rammevilkår er nødvendig for å ta langsiktige investeringer, som vil videreutvikle havbruksklyngen. Dagens forvaltningsregime for havbruk må derfor i hovedsak ligge fast.
- at sjømatareal sikres for fremtidig matproduksjon, på samme måte som en sikrer areal på landjorda for matproduksjon. Tilgang på gode sjølokaliteter og nødvendig landareal for blant annet settefiskproduksjon er en forutsetning for at produksjonen har liten miljøpåvirkning og sikrer en god dyrevelferd.
- at mer av offentlige FoU-midler skal øremerkes prosjekter som legger til rette for videre utvikling og kommersialisering av biologiske og tekniske løsninger som

sikrer bærekraftig vekst i næringen. Videreutvikling av dagens teknologiplattform må stå sentralt i arbeidet sammen med utvikling av nye løsninger. Kravene myndighetene stiller til næringen skal være teknologinøytrale.

- at det åpnes for en runde med innovasjons- og teknologitillatelser som er målrettet mot forbedringer av eksisterende teknologi i forhold til fiskehelse, fiskevelferd, arealbruk og redusert miljømessig påvirkning. Kystnært havbruk vil også i fremtiden være dominerende i norsk havbruksnæring. For å bidra til at den tradisjonelle delen av næringen videreutvikles vil det være behov for en utviklingsordning som bidrar til å løse fiskevelferds- og bærekraftsutfordringer. Dette vil også gi gode muligheter for norske leverandører og verftsindustri. Tiltaket gir langsiktig effekt, men vil allerede på kort sikt kunne gi økte oppdrag til verfts- og leverandørindustrien.
- at det legges til rette for at vår høyteknologiske og innovative fôr- og legemiddelindustri skal ha rammevilkår som fremmer norsk produksjon, og som har forsknings- og utviklingsinstitusjoner her i landet. Norge er i dag verdensledende på flere områder innenfor utvikling av fôr til akvakultur og medisinsk forskning.

Med vennlig hilsen

Terje Olav Olsson
LO-sekretær
LO

Anne Berit Aker Hansen
Forbundsleder
NNN

Jørn H Eggum
Forbundsleder
Fellesforbundet

Frode Alfheim
Forbundsleder
Industri Energi

Johnny Hansen
Forbundsleder
Norsk
Sjømannsforbund

Hans Sande
Direktør
Norsk Sjøoffiserforbund

Hege-Merethe
Bengtsson
Adm. dir
Norges
Maskinistforbund

Geir Ove Ystmark
Adm.dir
Sjømat Norge